

Belokranjske »kresnice«
Na predvečer poroke se
nevestine prijateljice
poslove od neveste s
petjem pred njenim
domom.

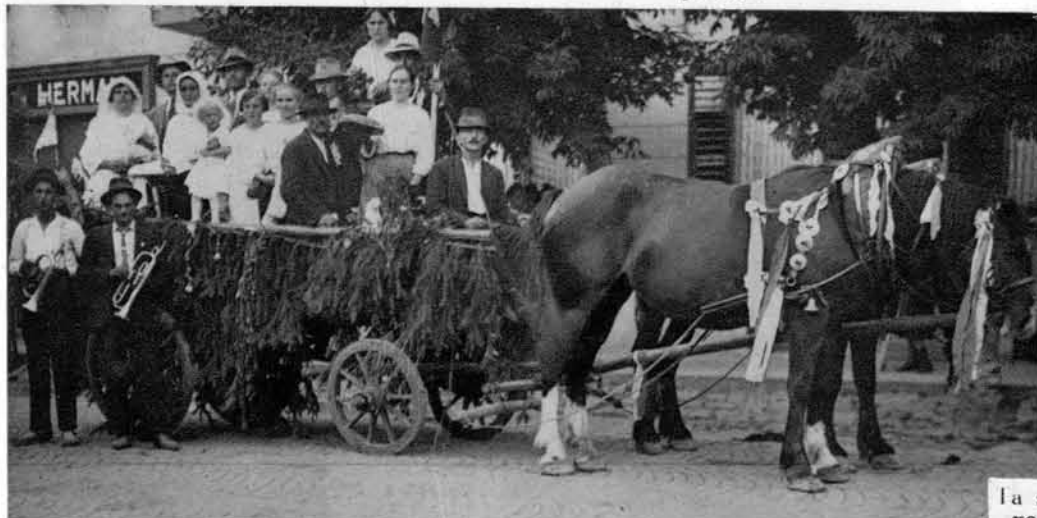

Belokranjski ženin pride po nevesto, da je odvede
k poroki.

Na levi: prekmurski pozavčini, ki vabijo svate na
svatbo.

Spodaj: prekmurski ženin in nevesta se peljeta k
poroki.

Slovenski ženitovarski običaji

Ko je za svatbo že vse domenjano, si izbere ženin druga in starejšino, nevesta pa družico in teto. Drugi dan se ženina in nevesta spremljevalca ženina in neveste, starejšina in teta pa vodita svatbo. Potem gresta ženin in nevesta vabiti svate, ponekod vzame ženin le očeta s seboj ali pa strica, na vzhodnem Štajerskem pa to opravi pisano našemljeni »pozavčini« (stari Gorenjci so še tudi poznali »pozavščine«), ki so vsi v papirnatih trakvih in zvončkah (glej sliko) in imajo v rokah lesene sekire, na peti v jezevo kožo oblečene. Pozavčin, vabeč svate, govori o Kani Galilejski, obljublja dobro jedajo in pijačo, češ, saj bodo na razpolago senice, bik in zajci, katere so nastreljali slepci v hosti, in zbija šale več ali manj po nekem določenem redu in obredu. Ženin se mora, kajpak, odkupiti od fantov in plačati svojo fantovščino, ki se ponavadi zapije. Na predvečer poroke se vozi iz nevestine v ženino hišo bala, in to na voze, okrašenih s smrečjem in pisanimi trakovi, vozi jo kar se da hitro. Toda nevestin dom je kakor izumrl in šele, ko starejšina močno potolče po vratih, vprašajo od znotraj, kdo da trka in kaj želi. Potem za šalo barantajo za nevesto in dolgo ne iztaknejo prave. Z ganka hiše doli jim vržejo slamnato punco, toda starejšina ni z njo zadovoljen, dokler ne pokažejo neveste. Ta pripne vsem svatom šopke, ženinu pa bel svilnat trak na klobuk. Preden se vozovi odpeljejo v cerkev k poroki, morajo starši ženina in nevesto blagosloviti in poskropiti trikrat z blagoslovljeno vodo. Po poroki gre vse v ženino hišo, kjer sprva tudi nočejo odpreti in šele po dolgih, šaljih pogajanjih sprejmejo mlado ženo. Svatbeni ples otvori starejšina s teto, nato plešeta novoporočenca. Ponekod ženin in nevesta ne smeta jesti z žlico, drugod je navada, da starejšina žena prva razreže okrašeno pogačo in s tem otvori pojedino. Po Dolenjskem pridejo na svatbo v šeme napravljeni fantje, ki prodajajo starejšini obrano petelinovo glavo, drugod pa mora starejšina pogačo, okrašeno s testenimi otroki in pušeljcom, kupiti po dolgih pogajanjih za kozarec vina. Na Štajerskem igrajo vlogo dolenjskih šem pozavčini, ki zbijajo šale in dražijo ženske.

Ponekod mora ženin nevesto, prišedši od poroke, nesti čez hišni prag, da ne bo nesreče. Belokranjci (naše slike predstavljajo razne faze viniške svatbe) imajo stare običaje še precej ohranjene, imajo pa ti običaji že balkanski značaj, kakor prekmurski panonskega in gorenjsko-koroškega alpskega. K poroki grede mora biti zraven zastavonoša, mož, ki gode na dudo, krdelo družic, ki so nevesti prinesle kolač in dele nakita, ženin pa mora imeti dolgo črno suknjo. Po poroki mora nevesta sesti na hišni prag in v naročje ji položiti majhnega otroka, da bo rodovitna. Pravijo tudi, da mora nevesta pri poroki imeti pest zrnja v žepu, kolikor zrn, toliko let da bo rodovitna. Dolenjski fantje gredo na svatbo »voglarit«. Skoro povsod pa je še navada, da po poroki postavijo fantje novoporočencema »šrangoc«, pregrado iz svilnatih rut preko ceste. Ženin se mora seve od fantov pošteno odkupiti.

Belokranjska svatba.

Ia svečani obred, na katerega se nanašajo naše belokranjske slike, je v zadnjih letih že izumrl. Posnet je pa verno po nekdanjih običajih, ki jih je v svrhu fotografiranja obnovil g. Fr. Lovšin, nadučitelj v p. v Vinici.

»Poljanska svatba«
Prizor z ženitovanja v
Starem trgu ob Kolpi.

Belokranjski svatje na poti k poroki.

Na desni: prleška pozavčina (Cven pri Ljutomeru);
kakor je videti s slike prleški pozavčini niso več
tako okrašeni kot prekmurski.

Spodaj: prihod fantov po nevestino balo na Dolenjskem
(okrog Višnje gore).

